

Lárus H. Bjarnason - Leyndarráð, dr. jur. C. Goos

áttæður (1916)

Útgáfa 1.0 af rafræna skjalinu

Þetta PDF skjal er hluti afraksturs skönnunar á prentuðu eintaki af téðu riti. Markmið þessarar útgáfu er að veita almenningi færi á að eignast sitt eigið rafrænt eintak af því án endurgjalds.

Skjalið er upprunalega birt á vefnum <https://urlausnir.is>. Þar má finna rafrænar útgáfur hinna bindanna og verða nýrri útgáfur af skjölunum í boði þar.

Takmörkun ábyrgðar

Höfundur skjals þessa afsalar sér allri ábyrgð, að því marki sem lög heimila, vegna beinnar og/eða óbeinnar notkunar skjalsins sjálfs eða afurða sem af því leiðir. Þó að stefnt hafi verið að því markmiði að skjalið endurspegli sem best innihald upprunalegu bindanna er hvorki hægt að tryggja né ábyrgjast að það hafi tekist. Framangreint á einnig við um efnislegt innihald prentuðu eintakanna sem skönnuð voru.

Höfundaréttur

Höfundur skjals þessa álitur að hvers kyns höfundaréttur á prentaða eintakinu sé útrunninn.

Hvers kyns höfundarréttur sem höfundur skjalsins gæti hafa skapað sér til handa með skönnuninni sjálfri eða öðru framlagi sínu til sköpunar þess, skal vera meðhöndlaður í samræmi við Creative Commons Zero höfundaleyfið (CC0 1.0 Universal eða síðari útgáfa þess).

Ábendingar

Séu ábendingar um mögulegar úrbætur á skjalinu er hægt að koma þeim á framfæri við höfund þess.

Athugasemdir um þessa útgáfu

Skannað var eintak í vörslu Bókasafns Kópavogs.

Höfundur skjalsins: Svavar Kjarrval (svavar@kjarrval.is)

LEYNDARRÁÐ, DR. JUR. C. GOOS
ÁTTRÆÐUR.

(Serprent úr Þjóðvinafélagsalmanakinu 1916).

Prentsmiðjan Gutenberg — 1915.

3. Janúar 1915 varð leyndarráð, dr. juris August Herman Ferdinand Carl Goos átræður. Þessa óvenjulega afmælis óvenjulega mikils manns var auðvitað minst rækilega í fjöðurlandi hans Danmörku, en þess var og virðulega getið annarstaðar á Norðurlöndum og víðar. Sérstaklega notuðu lagamennirnir tækifærið til að róma mesta og elzta lögspeking Norðurlanda.

Goos er fæddur 3. Jan. 1835, varð cand. juris 1857, vann gullheiðurspening Kaupmannahafnar háskóla fyrir vísindalega ritgerð 1859, varð prófessor í lögum 1861 og hélt því embætti í 30 ár. Goos hefir auk þess gegnt fjöldamörgum störfum í almenningssparfir, og gegnir mörgum enn þann dag í dag. Þannig hefir hann setið á þingi Dana í 35 ár, fyrst þjóðkjörinn, en lengst af konungkjörinn, og nokkur ár verið forseti landsþingsins. Hann er og hefir ára tugum saman verið varadómari í hæstarétti. Hann var yfirstjórnari allra danskra hegningarhúsa í fjöldamörg ár, og kom þar á mörgum og miklum umbótum. Hann hefir lengi verið og er enn formaður allsherjarsambands danskra félaga, er taka sér af mönnum eftir lokna refsingu. Hann er og hefir um tugi ára verið félagi og varaformaður alþjóðasambands til betrunar hegningarföngum. Hann var kirkju- og kenslumálaráðherra rúm 3 ár, frá 1891—1894, og síðar dómsmálaráðherra og Íslandsráðherra rúmt ár, frá 1900—1901. Hann hefir setið í ýmsum merkum millipinganeftum. Má þar sérstaklega nefna réttararsneftina frá 1868 og refsilaganefndina frá 1905, og liggur stórmikið verk eftir

báðar, enda var Goos aðalmaðurinn í báðum. Hann sat í millilandanefndinni 1908, og kom hingað til lands með konungi og dönskum ríkisþingsmönnum sumarið 1907. Hann er og hefir um mörg ár verið formaður allra blindra- og málleysingjahæla í Danmörku. Hann er félagi og heiðursfélagi í ýmsum vísindafélögum, þar á meðal í hinu heimsfræga *Institut de droit international*, og hefir einu sinni verið forseti þess. Hann hefir oft sótt vísindalega fundi og aðra fundi af hendi lands síns til annara landa. Sýnir þetta allt, hvílikur hæfileikamaður Goos er, enda hefir hann hlotið hæstu metorð með löndum sínum og mörg útlend heiðursmerki. Hann er t. d. Geheimekonferenráð og Stórkross af Dannebrog og heiðursdoktor í lögum frá Uppsala háskóla.

En þó að mörg af aukastörfum Goos muni halda minningu hans lengi á lofti, þá munu kenslustörfin og sérstaklega ritstörf hans samt verða óbrotgjarnasti lofkösturinn yfir leiði hans.

Það eru nú liðin fram undir 30 ár, síðan eg sá prófessor Goos fyrst. Eg man eftir því, eins og það hefði verið í gær. Hann stóð hár og þrekinn, fyrirmannlegur og fjaðurmagnaður í háa kenslustólnum sínum og horfði yfir höfuð lærisveina sinna, fast og rólega, eins og hann væri að leita að einhverju á veggnum gagnvart sér, eða öllu heldur fyrir handan vegginn. Röddin var mikil og skýr, og bar með einkennilegum svipbrigðum vel uppi merginn í máli hans, sem allt af var veigamikil og valið að orðfæri. Goos dró betri hluta lærisveina sinna til sín, af því að undan handarkrika hans sást lengst, dýpst og skýrast. Þaðan sást best samhengi í slóðaslitrunum, sem hávaða lagamanna hættir svo mjög til að villast á, enda trúir eg ekki öðru en að þökk og aðdáun vaki yfir minningu Goos, meðan einhver lærisveina hans lifir.

Þær tilfinningar, og mikið af beinum áhrifum

Goos, sem kennara, deyja með nemendum hans. En Goos lifir lengi eftir það. Því valda ritverk hans. *Littera manet*. Hann hefir skrifað eitthvað um flestar eða allar greinar lögfræðinnar, og alt ber það vott um sömu einkennin: frumleik, viðsýni og skarpsýni. Fáum hefir látið jafnvel og Goos að gera greinarmun aðal- og aukaatriða, og byggja með jafnmiklum skarp-leik og festu hugtök og skoðanir, enda eru nokkrar af kenningum hans orðnar almennings eign, að minsta kosti á Norðurlöndum, t. d. lögprotakenning hans. Meðal bóka Goos mun *réttarheimspekin* og *refsifræðin* einna mest rómaðar. Réttarheimspeki hans tekur flestum fræðibókum fram um heildsýni og djúpsýni (perspektiv), og refsifræði hans, sérstaklega svokall-ður sérstaki partur hennar, mun vera betri og á-reiðanlegri leiðarvisir, ekki sízt lögvörzlumönnum, dómurum og málaflutningsmönnum, heldur en jafnvel nokkur önnur samskonar bók. Veldur því bæði óvenjulegur skarpleiki höfundarins og ágætismeðferð á dómum. Sæmilega nýtur lagamaður mun sjaldan leita svo í þeirri bók, að hann finni þar ekki beina eða óbeina hjálp.

Og svo mikið er spunnið í þenna óvenjulega mann, að hann hefir fyrir örfáum árum skilað af sér endurskoðun refsilaganna frá 1866, og kvað hafa í smíðum viðauka við almenna part refsifræði sinnar.

En svo gott sem höfuð Goos er að allra dómi, svo gott er og hjarta hans, að dómi þeirra, sem hafa átt því láni og þeirri sæmd að fagna, að hafa nánari kynni af honum.

Goos hefir kent meira en helmingi lagaembættis-manna hér á landi, og hefði því, þegar af þeirri á-stæðu, mátt búast við því, að einhver hefði minst hans á áttæðisafmælinu. Úr því varð þó því miður ekki, enda víst enginn til þess kvaddur hér, svo sem annarstaðar á Norðurlöndum.

Því hefi eg, sem á bókum Goos og honum sjálfum margt að þakka, nú orðið til þess að rjúfa þögnina, í því trausti, að seint sé betra en aldrei. Eg vona, að mér auðnist, að leggja lítið blað í sveig um höfuð hans á enn óvenjulegra afmæli. Aukinn aldur merkir þar meira starf og meiri sæmd.

Lárus H. Bjarnason.

